

ZLATO NA PLZEŇSKU A JEHO TĚŽBA V MINULOSTI

Zlato na Plzeňsku

Vyskyty zlata v Plzeňské uhelné pánvi se tradují již z minulého století od Čermné, Lhoty u Dobřan a od Thurn - Taxiských dolů. Dosud neznámé staré rýžovnické kopečky a hornické práce zlatokopeckého charakteru geologové objevili i u Kaznějova a Radčic. Nově byly zlatinky nalezeny ve vzorcích z průzkumných vrtů na uhlí, v místních potocích a ve slepencích a pískovcích ložisek kaolinu v Kaznějově a Horní Bříze. Zlato se na Plzeňsku tedy vyskytuje na mnoha místech, z nichž mnohé dosud nebyly moderními zlatokopy a hlavně geology objeveny. Vždyť značná část rozspů z období karbonu je skryta pod mocnými vrstvami usazenin dalších geologických období. Nesporně nejzajímavější je nález zlata v odpadních píscích a drti z plavíren kaolinu v Kaznějově a v Horní Bříze. Vyrýžované zlatinky mají podobu 0,2 - 0,5 mm velkých plíšků a zrněk a vyznačují se vysokou ryzostí. Vzhledem k velkým objemům těžby kaolinové suroviny na obou ložiskách se na praktické využití nález zlata teprve čeká.

Zlato u Radnic

V lesích při západním okraji Radnické uhelné pánve se v týneckém souvrství pískovců a slepenců karbonského stáří nachází zlato. Přesvědčili se o tom znovu geologové ve starém opuštěném povrchovém uhelném lomu Kateřina u Břas, kde ze slepenců v nadloží slaje černého uhlí vyrýžovali několik zlatinek ryzího kovu. Nejbohatší je však historické zlaté pole západně od obce Újezd u Radnic. Tady na ploše asi 300 x 1000 m se nacházejí stovky kráterů, z nichž některé mají hloubku 5 - 6 m a průměr přes 10 m. Jsou to staré zasypané šachty zlatokopů, kteří zde kopali zlato již v 5. století př.n.l. a naposledy v 15. století n.l. Šachty nejmladšího data jsou již na pyrit, ze kterého se v okolí vyráběla takzvaná česká dýmavá kyselina sírová. Některé krátery jsou mělké, ale většina byla až několik desítek metrů hluboká. Geologové tak soudí podle objemu nakopané zlatonosné rubaniny. Také zjistili, že 1 m³ takového materiálu obsahuje několik desetin gramu zlata. Prakticky to znamená, že ze dvou kbelíků zeminy se dá vyrýžovat až 100 zlatinek vysoké ryzosti. Protože zlaté pole se nachází poměrně daleko od vody, museli dávní zlatokopové materiál k rýžování dopravit dolů k potoku Velké Radné. I tam můžeme ještě dnes nalézt řadu pěkných, až do několika mm velkých zlatinek.

Manětín - Lipí

V západních Čechách v hlubokých lesích u Manětína se skrývá další dějiště dávné zlaté horečky u nás. Kdy a kdo zde zlato těžil, nevíme. Kroniky o tomto nalezišti drahého kovu mlčí. Archeologický výzkum se zatím této lokalitě vyhnul, avšak nálezy zlatinek a drátků na keltském pohřebišti u Manětína svědčí o tom, že zde žil lid, kterému zlato i v přírodním stavu nebylo cizí. Rýžovnické kopečky na potocích jižně od Manětína jsou zachovány v délce několika kilometrů u osady Spankov, na Zlatém potoce u Hůrek a na potoce V klenotech mezi osadou Lipí a Manětínem. Tyto vodní toky přinášejí zlato z rozsáhlé plochy sedimentů tzv. permokarbonské manětínské pánve.

V posledních letech geologové zjistili, že zlato v těchto čtvrtohorních rozspěch pochází ze slepencových poloh 300 miliónů let starých sedimentů tzv. kladenského a týneckého souvrství. Slepence tvoří nedostatečně vytříděné čočkovité plochy 1 - 30 m mocné s velkým podílem jílovité hmoty. Valouny

ZLATINKA Z NÁPLAVŮ POTOKA U RADNIC
ZVĚTŠENO 246 x

převážně křemene a křemenců jsou dobře opracovány a některé mají rozměry až půl metru. Původní terén při potoce V klenotech a u osady Lipí je na ploše dvou čtverečných kilometrů překopán k nepoznání. Dávní zlatokopové po sobě zanechali několik rozsáhlejších povrchových odklízů s výškou stěn přesahující 10 m. Částečné zahlazení hrubých zásahů do modelace terénu mladší přirozenou erozí svědčí o značném stáří zlatokopectkých prací.

Obsahy zlata v odpadu, který nám dávní zlatokopové zanechali, nedosahují ani 0,1 g získatelného zlata v 1 m³. Zlato je dobře ztvářováno do plíšků a je velmi jemnozrnné (na 1 g je třeba 7 - 10 000 zlatinek) a vysoké ryzosti. Geologové se domnívají, že fosilní rozsypy zlata u Manětína jsou výplavové kužely řek a potoků, které ústily před 300 milióny let do manětínské pánve. Primární zdroje rozsypů vzhledem k velikosti zlatinek musely ležet daleko od místa jejich usazení. Množství zlata, které dávní zlatokopové u Manětína nakopali, odhadli geologové podle obsahu zlata v původních slepencích a podle velikosti devastovaného terénu na několik desítek kilogramů.

